

Masarykova univerzita

Ekonomicko-správní fakulta

Studijní obor: Evropská hospodářská, správní a kulturní studia

INSTITUTE EU – HLAVNÍ VÝVOJOVÉ TENDENCE

EU institutions – main trends

Bakalářská práce

Vedoucí diplomové práce:

RNDr. Jaroslav Maryáš, CSc.

Autor:

Nikola Pípalová

Brno, červen 2008

Jméno a příjmení autora: Nikola Pípalová
Název diplomové práce: Instituce EU – hlavní vývojové tendence
Název práce v angličtině: EU institutions – main trends
Katedra: Ekonomie
Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jaroslav Maryáš, CSc.
Rok obhajoby: 2008

Anotace

Předmětem bakalářské práce „Instituce EU – hlavní vývojové tendence“ je analýza těchto institucí EU: Evropského parlamentu, Evropského účetního dvora, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Evropského veřejného ochránce práv a Evropské centrální banky. Každá kapitola je zaměřena na jednu z těchto institucí, popisující její založení, vývoj, současnou podobu včetně postavení ve struktuře EU a blízké budoucnosti.

Annotation

The bachelor thesis „EU institutions – main trends“ analyzes following EU institutions: European Parliament, European Court of Auditors, The European Economic and Social Committee, European Ombudsman and European Central Bank. Each chapter is focused on one of these institutions, describing its foundation, evolution, current characteristic including the position in the European structure and the near future.

Klíčová slova

Evropská unie, Evropský parlament, Evropský účetní dvůr, Evropský hospodářský a sociální výbor, Evropský ochránce veřejných práv, Evropská centrální banka

Keywords

European Union, European Parliament, European Court of Auditors, European Economic and Social Committee, European Ombudsman, European Central Bank

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Instituce EU – hlavní vývojové tendence* vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Jaroslava Maryáše, CSc. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně dne 29. května 2008

---

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu RNDr. Jaroslava Maryáše, CSc. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 EVROPSKÝ PARLAMENT.....	8
1.1 Vývoj.....	8
1.1.1 Shromáždění Evropského sdružení uhlí a oceli.....	8
1.1.2 Evropské parlamentní shromáždění.....	9
1.1.3 Evropský parlament po Slučovací smlouvě.....	9
1.1.4 Jednotný evropský akt.....	11
1.1.5 Smlouva o Evropské unii.....	11
1.1.6 Amsterodamská smlouva, Smlouva z Nice.....	12
1.1.7 Lisabonská smlouva.....	13
1.2 Struktura Evropského parlamentu.....	14
1.2.1 Volby do Evropského parlamentu.....	14
1.2.2 Poslanci.....	15
1.2.3 Předsednictvo.....	16
1.2.4 Politické frakce.....	17
1.2.5 Výbory.....	18
1.2.6 Sídlo.....	18
1.3 Pravomoci Evropského parlamentu.....	19
1.3.1 Kontrolní pravomoc.....	19
1.3.2 Rozpočtové pravomoci.....	20
1.3.3 Pravomoci v legislativním procesu.....	20
1.3.4 Ostatní pravomoci.....	22
2 EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR.....	23
2.1 Vývoj.....	23
2.1.1 Smlouva o EU.....	23
2.1.2 Amsterodamská smlouva.....	23
2.1.3 Smlouva z Nice.....	24
2.1.4 Lisabonská smlouva.....	24
2.2 Struktura.....	24
2.2.1 Volby a odvolání.....	25
2.3 Funkce a pravomoci.....	25

2.4	Výstupy Účetního dvora.....	26
3	EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR.....	28
3.1	Vývoj.....	28
3.1.1	Smlouva o EHS.....	28
3.1.2	Smlouva o EU.....	29
3.1.3	Další vývoj.....	29
3.2	Struktura.....	29
3.3	Úkoly.....	31
4	EVROPSKÝ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV.....	32
4.1	Kdo je Evropský ombudsman?.....	32
4.1.1	Definice.....	32
4.1.2	Volba.....	32
4.2	Činnost Evropského ombudsmana – výkon funkce a pravomoci.....	33
4.2.1	Přijímání a šetření stížností.....	33
4.2.2	Výroční zprávy.....	35
5	EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA.....	36
5.1	Počátky měnové unie, předchůdci ECB.....	36
5.1.1	Další vývoj.....	37
5.2	Evropský systém centrálních bank.....	37
5.2.1	Eurosystem.....	38
5.3	Struktura ECB.....	38
5.4	Úkoly a nástroje ECB.....	39
5.5	Nezávislost a transparentnost ECB.....	40
	ZÁVĚR.....	41
	POUŽITÁ LITERATURA.....	44
	POUŽITÉ ZKRATKY.....	48
	PŘÍLOHY.....	49

ÚVOD

„Zatímco na počátku existence každého společenství to jsou vladaři, kdo určují podobu jeho institucí, později instituce formují je.“

Baron de Montesquieu

Evropská unie je v dnešní době velkým fenoménem. Dotýká se našeho každodenního života, ovšem není vždy jednoduché se v tomto složitém procesu integrace evropských zemí vyznat. Proces sjednocování Evropy, tak jak jej známe z dnešní doby, započal brzy po skončení druhé světové války. Prvotním důvodem byla obava z možné třetí války, a proto přišli někteří evropští politici s nápadem kontrolovat určité oblasti průmyslu ve snaze zabránit dalšímu možnému zbrojení, především ze strany Německa. První evropské společenství, které založila šestice nejmocnějších zemí Evropy, bylo na světě. Položilo mimo jiné základ předchůdců dnešních institucí a započalo tak první fázi ekonomického sjednocování Evropy.

V této práci jsem se zaměřila na zachycení hlavního klíče k dynamice integračního procesu, kterými jsou instituce dnešní Evropské unie. Cílem práce je analyzovat vybrané instituce v čase: co jim předcházelo, jak a proč byly založeny, jaký byl jejich vývoj a co můžeme čekat do budoucna. Zaměřím se také na popis jejich struktury, pravomocí a funkcí podle poslední právní úpravy a dále na polemiku o vhodnosti té či oné úpravy.

Při své práci vycházím především z jednotlivých zakládajících smluv, ostatních zdrojů primárního ale i sekundárního práva Evropské unie a v neposlední řadě z odborné literatury a internetových zdrojů. První a zároveň nejobsáhlejší kapitola pojednává o Evropském parlamentu. Je to proto, že je jediným hlavním rozhodovacím orgánem EU, kterému se ve své práci věnuji a jeho bohatá historie mi pomůže nastínit vývoj evropského práva, především tedy toho primárního. Tento nástin bude jakýmsi „odrazovým můstkem“ k analýze vývoje ostatních institucí. Druhá kapitola bude věnována Evropskému účetnímu dvoru, který nezávisle kontroluje nakládání s veškerými prostředky EU. Ve třetí kapitole se dostane na Evropský hospodářský a sociální výbor, jeden z poradních orgánů unie, který představuje styčný bod mezi občanskou společností a institucemi EU. Předposlední kapitola představí Evropského ochránce veřejných práv jako dozorce nad správnými úředními postupy evropských orgánů a institucí. V závěru nesmíme zapomenout na lídra měnové politiky unie, kterým je Evropská centrální banka.

1 EVROPSKÝ PARLAMENT

1.1 Vývoj

Na úvod této kapitoly je třeba poznamenat, že Evropský parlament prošel během svého působení největším vývojem ze všech institucí Evropské Unie. V rámci svého působení v institucionální struktuře EU upevňoval svoji pozici a nabýval na významu. Na základě celé řady rozhodnutí členských států docházelo k neustálým změnám v postavení tohoto důležitého orgánu, a to nejen v oblasti legislativní, ale také v oblasti rozhodovacích pravomocí. Tento vývoj samozřejmě nelze považovat za ukončený.

K poválečným snahám v Evropě patřilo i vytvoření jakéhosi evropského parlamentního shromáždění, subjektu s nadnárodními principy. Po vzniku Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci¹ v dubnu 1948 se začalo diskutovat o založení parlamentního shromáždění. K realizaci tohoto projektu však nedošlo.

1.1.1 Shromáždění Evropského sdružení uhlí a oceli

Počátek vývoje evropského parlamentního orgánu se datuje do roku 1952, kdy bylo založeno Shromáždění Evropského sdružení uhlí a oceli na základě Smlouvy o ESUO².

Tato smlouva byla podepsána 18. dubna 1951 a v platnost vstoupila 23. července 1952³ mezi šesti zeměmi, a to Německem, Francií, Itálií, Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem.

Původně se předpokládalo, že institucionální struktura tohoto uskupení bude tvořena právě Shromážděním, jakožto předchůdcem dnešního Evropského parlamentu, a Vysokým úřadem, předchůdcem současné Komise EU. Shromáždění mělo mít za úkol kontrolu činnosti Vysokého úřadu prostřednictvím hodnocení jeho výroční zprávy o hospodaření a jako jediné mohlo Vysoký úřad odvolat. Shromáždění mělo také možnost klást Vysokému úřadu otázky a ten byl povinen na tyto otázky odpovídat. Tato koncepce navržena Jeanem Monnetem,

---

¹ OEEC - Organization for European Economic Cooperation.

² Známa také jako Pařížská smlouva.

³ Platnost smlouvy vypršela po 50 letech, tedy 23. července 2002, kdy byla na základě Smlouvy z Nice celá agenda ESUO převedena na Evropské společenství. [3]

vytvářena po vzoru ekonomických struktur, však nebyla zcela uplatněna, protože zmíněná struktura byla doplněna Radou ministrů.

Shromáždění tvořilo 78 zástupců členských zemí ESUO podle počtu obyvatel dané země, a to tak, aby nedocházelo k diskriminaci malých zemí. Na rozdíl od nynějšího Evropského parlamentu nebyli členové voleni v přímých volbách, nýbrž delegováni z řad poslanců jednotlivých národních parlamentů. [1]

1.1.2 Evropské parlamentní shromáždění

Dalším krokem ve vývoji parlamentního orgánu bylo podepsání Smlouvy o EHS⁴ a Smlouvy o EURATOM⁵. Tyto smlouvy, známé pod názvem Římské smlouvy, byly podepsány šesticí zemí ESUO 25. března 1957 a v platnost vstoupily 1. ledna 1958. [2]

Ve své podstatě se Shromáždění⁶ stalo společným orgánem pro ESUO, EURATOM i EHS a došlo nejenom k rozšíření počtu zástupců ze 78 na 142, ale i pravomocí. Vysoký úřad mohl být Shromážděním odvolán pouze na základě negativního hodnocení výroční zprávy, avšak Komise EHS a EURATOM mohla být Shromážděním odvolána neomezeně. Nejen Vysoký úřad, ale podle článku 140 Smlouvy o EHS i „Komise odpovídá ústně nebo písemně na otázky, které jí položí Shromáždění nebo jeho členové.“ Shromáždění bylo také oprávněno navrhopvat Radě změny návrhů rozpočtů a takto pozměněné návrhy poté Rada projednávala s Komisí. [3]

Do popředí zájmu se na začátku šedesátých let dostávala také otázka změny názvu této instituce. Ke změně názvu na Evropský parlament (EP) došlo sice již v roce 1962, avšak součástí primárního práva se stal až v roce 1986 Jednotným evropským aktem.

1.1.3 Evropský parlament po Slučovací smlouvě

I přes trvající institucionální krizi v šedesátých letech se nakonec podařilo uskutečnit důležitý krok ve vývoji institucí Evropské unie. „Výsledkem snah o úpravu činnosti institucí byla tzv. Slučovací smlouva podepsaná 8. dubna 1965⁷ (vstoupila v platnost 1. července 1967). [Plechanovová 2004: 59] Na základě této smlouvy došlo ke sloučení stávajících

---

⁴ Evropské hospodářské společenství.

⁵ Evropské společenství pro atomovou energii.

⁶ Dle článku č. 109 Smlouvy o EHS zasedalo jednou ročně, na žádost většiny svých členů, Rady či Komise se mohlo sejít i mimořádně. [3]

⁷ Taktéž označována jako Smlouva o Evropských společenstvích či Smlouva o jednotných orgánech. Oficiální název zní: Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství.

institucionálních orgánů všech tří evropských společenství (EHS, ESUO a EURATOM), které od té doby začaly používat společný rozpočet a od tohoto data se pro tato společenství začal používat název Evropská společenství (ES). [5]

Od tohoto momentu došlo k dalšímu posílení pravomocí Evropského parlamentu – ten získal pravomoc k neomezenému odvolání Komise v rámci všech tří smluv (nová podoba Komise sloučila Vysoký úřad ESUO, Komisi EHS a EURATOM). Parlament taktéž nabyl prvních rozpočtových pravomocí. Nejdříve mohl pouze navrhnout změny, po přijetí Bruselské smlouvy⁸ v roce 1975 pak mohl odmítnout a vrátit rozpočet k přepracování.

V tomto období, konkrétně 1. ledna 1973, přistoupily k Evropskému společenství další tři země – Dánsko, Velká Británie a Irsko a počet křesel se rozrostl ze 142 na 198⁹. Již dříve probíhaly diskuse o tom, zda by neměli být poslanci Parlamentu voleni přímo občany členských zemí. Avšak až po tomto rozšíření nabrala snaha o zavedení přímých voleb do Evropského parlamentu konkrétní podobu – byl podepsán Akt o volbě členů Evropského parlamentu. První přímé volby se konaly v červnu 1979, kdy byli poslanci poprvé voleni v národních volbách a ne jmenováni z řad poslanců národních parlamentů. Tímto krokem získali nezávislost na národních parlamentech a opět došlo k posílení legitimacy Evropského parlamentu. Ten začal především v maximální možné míře využívat skutečnosti, že Rada byla povinna konzultovat s Parlamentem konkrétní body smluv, čímž zesílil nepřímý vliv na legislativní proces. [6].

V osmdesátých letech získal parlament další možnosti v oblasti vztahů s Komisí a Radou. Konkrétně byla zavedena povinnost Rady konzultovat s Parlamentem volbu předsedy Komise, jelikož Parlament měl sice pravomoc odvolat Komisi, ale do této doby neměl žádné slovo při jejím zvolení. I přesto však Parlament zůstal pouze kontrolním orgánem s konzultativní funkcí. V polovině osmdesátých let byl také vypracován Návrh smlouvy o Evropské unii, ve kterém by Komise předkládala své legislativní návrhy přímo Evropskému parlamentu, který by se tak spolu s Radou podílel na rozhodovacím procesu. [9] Došlo také

---

⁸ Smlouva pozměňující některá finanční ustanovení Smluv o založení Evropských společenství a Smlouvy o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství – viz článek 2, 12 a 20 (Ustanovení o změně smlouvy o založení ESUO, EHS a EURATOM). [7]

⁹ Počet křesel původních šesti členských zemí zůstal nezměněn, Velké Británii připadlo 36, Dánsku a Irsku 10. Viz článek 10 Smlouvy o přistoupení Dánska, Irska a Velké Británie k Evropským společenstvím. [8]

k dalšímu rozšíření ES, kdy v roce 1981 přistoupilo Řecko, následováno Španělskem a Portugalskem v roce 1986. To už měl Parlament 518 poslanců.

1.1.4 Jednotný evropský akt

V roce 1986 došlo k podpisu Jednotného evropského aktu¹⁰ všemi dvanácti členy ES, který představoval první velkou změnu a zásah do Římských smluv a který tyto smlouvy nejen měnil, ale i rozšiřoval. Historický přínos tohoto dokumentu pro Parlament spočíval především v jeho zapojení do procesu přijímání legislativy. Důležitou součástí bylo zavedení tzv. procedury spolupráce, která fakticky znamenala kompetenci Parlamentu předkládat pozměňovací návrhy k projednávané legislativě, což vedlo k ovlivnění vztahů mezi Radou, Komisí a Parlamentem (viz článek č.7 JEA). Dále podle článku č.8 JEA byla nově zavedena povinnost souhlasu Parlamentu při přijímání nových členů ES a podle článku č.9 při přijímání mezinárodních smluv. [10]

1.1.5 Smlouva o Evropské unii¹¹

Maastrichtskou smlouvou z roku 1993 byl do primárního práva zaveden název Evropská unie (EU), který nahradil tehdejší název Evropská společenství. Byla vytvořena nová struktura agendy EU, která se poprvé sestávala z tzv. tří pilířů. První z pilířů tvořil „Evropská společenství“ (primární a sekundární právo EU), ve kterém rozhoduje Parlament spolu s Radou a Komisí, a to kvalifikovanou většinou. V dalších dvou pilířích – „Společná zahraniční a bezpečnostní politika“ (Hlava IV. Smlouvy o EU) a „Policejní a justiční spolupráce“ (Hlava V. Smlouvy o EU) rozhoduje pouze Rada, a to jednomyslně. Parlament zde plnil pouze konzultativní funkci. [11]

Na základě této smlouvy nejenže přibylo oblastí, v nichž mohl Parlament prosazovat proceduru spolupráce, ale došlo také k zavedení nového postupu při přijímání legislativy, tzv. procedury spolurozhodování¹². Přijetí nového aktu tak bylo podmíněno shodným stanoviskem Komise s Parlamentem, protože jinak byl Parlament schopen vetovat legislativu v některých oblastech. [1]

V rámci vztahů s Komisí navázala Smlouva o EU na vývoj z osmdesátých let, kdy byl posilován vliv Parlamentu na složení Komise. V článku 158 Smlouvy o EU bylo již navíc

---

¹⁰ JEA vstoupil v platnost 1.července 1987.

¹¹ Známa také jako Maastrichtská smlouva, která byla podepsána 7. února 1992 a v platnost vešla 1. ledna 1993.

¹² Neboli tzv. parlamentní veto.

zakotveno právo hlasovat o konečném personálním složení Komise. A byl to také právě Parlament, kdo volil nově založenou instituci ombudsmana (článek 138d). Podle článku 138d navíc získali občané EU petiční právo proti EP.

Jednou z nejdůležitějších novinek, vyplývajících z této smlouvy, bylo zavedení občanství EU. Ve svém důsledku to mimo jiné znamenalo, že do EP mohl volit občan bez ohledu na státní příslušnost v zemi, kde má trvalé bydliště. [11]

Od 1. ledna 1995 se k EU připojily další tři země – Rakousko, Švédsko a Finsko, čemuž odpovídalo 626 křesel v Evropském parlamentu.

1.1.6 Amsterodamská smlouva, Smlouva z Nice

Od přijetí Amsterodamské smlouvy, která vstoupila v platnost 1. května 1999, „byly pravomoci EP ještě zřetelněji posíleny. Přibližně v 80 procentech všech politických záležitostí může nyní Parlament rovnocenně spolurozhodovat s Radou. Na druhou stranu nemá počet poslanců EP ani po dalším rozšíření EU překročit 700.“ [Schrötter 2003: 14] Tato procedura byla zrychlena (bylo upuštěno od třetího čtení), zefektivněna a zprůhledněna. Při volbě předsedy Komise byl EP již součástí procesu jeho schvalování a nejen konzultativním orgánem. [1]

Smlouvou, která pozměňuje Maastrichtskou smlouvu a Římské smlouvy, se stala Smlouva z Nice. Podepsána byla 26. února 2001 a po ratifikaci všech členských zemí vešla v platnost až 1. února 2003. Hlavním úkolem bylo připravit EU na její rozšíření o deset nových států. „Výsledkem bylo mimo jiné nové rozdělení křesel v EP, které bude lépe odpovídat počtu obyvatel členských států. Německo i nadále reprezentuje nejvíce poslanců (99). Celkově se počet poslanců zvýší na 732.“ [Schrötter 2003: 120]

V první polovině tohoto století došlo k důležitému momentu našich dějin – spolu s dalšími zeměmi střední a východní Evropy¹³, Maltou a Kyprem jsme se staly 1. května 2004 členy EU. Jak stanovila Smlouva z Nice, počet členů EP stoupl na 732. [13]

Prozatím poslední rozšíření EU se datuje k 1. lednu 2007, kdy má EU již 27 členů, nově Bulharsko a Rumunsko. Součástí této přístupové smlouvy je opět stanovení maximálního

---

¹³ Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Polsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva.

počtu poslanců, který tentokrát po přerozdělení křesel činí 736, avšak během současného přechodného období je to 785. [14]

1.1.7 Lisabonská smlouva¹⁴

Zatím poslední důležitá smlouva, měnící Smlouvu o EU a Římské smlouvy¹⁵, byla podepsána 13. prosince 2007 na mezivládní konferenci v Lisabonu. Nahradila tak původní ambiciózní projekt Ústavy pro Evropu, který však nenašel ve většině členských zemí porozumění a ratifikace se zde nezdařila.

Hlavním posláním se stalo vytvořit Evropu demokratičtější, transparentnější a efektivnější – mimo jiné modernizovat evropské instituce tak, aby byly přizpůsobeny všem 27 zemím. Cílem je vybudovat Evropu práv a hodnot, zajišťujících svobodu a bezpečnost. I právě proto byla Listina základních práv implementována do primárního práva.

Od momentu, kdy bude smlouva ratifikována, se bude EP podílet na rozhodování již téměř ve všech oblastech legislativní činnosti. Spolu s Radou bude určovat celkové výdaje EU a ke schválení rozpočtu bude potřeba jeho souhlasu. Dále je dle článku 14 stanoven maximální počet poslanců na 751¹⁶ (včetně předsedy), nejvýše 96 z každého státu. V Lisabonské smlouvě se také hovoří o posílení vlivu národních parlamentů – podle článku 12 jsou národní parlamenty informovány orgány EU a je jim postupována navrhovaná legislativa EU, stejně tak jako zajišťují dodržování pravidla subsidiarity. [15]

Osobně považuji za zajímavé uvést skutečnost, že se v této smlouvě poprvé objevuje právo členského státu vystoupit z EU a také zřízení úplně nové instituce Vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Zbývá jen doufat, že tato reforma projde ratifikačním procesem úspěšně, protože navrhované změny jsou podle mého názoru opravdu nezbytné. Do dnešního dne byla smlouva přijata celkem sedmnácti členskými zeměmi¹⁷, ratifikační proces byl však přerušen začátkem června 2008 neúspěšným referendem v Irsku¹⁸. V České republice navíc také došlo k vyjednání výjimky, kdy tuto smlouvu musí nejprve prošetřit Ústavní soud a vydat stanovisko, zda je tato v souladu s naším ústavním pořádkem.

---

¹⁴ Neboli Smlouva pro Evropu 21. století.

¹⁵ Došlo k přejmenování na Smlouvu o fungování EU

¹⁶ Minimálně 6 a maximálně 96 poslanců zastupuje jednu zemi.

¹⁷ Finsko, Estonsko, Maďarsko, Slovensko, Malta, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Polsko, Slovinsko, Portugalsko, Dánsko, Rakousko, Litva, Lotyšsko, Německo a Lucembursko.

¹⁸ Irsko je jediná země, kde ratifikace probíhá formou referenda a nikoli rozhodnutím vlády a parlamentu. [16]

Každopádně na Bruselském summitu konaném 20.6.2008 se vrcholní představitelé EU dohodli na tom, že ratifikační proces by měl prozatím pokračovat, i přes neúspěch v Irsku.

1.2 Struktura Evropského parlamentu

1.2.1 Volby do Evropského parlamentu

Jak již bylo řečeno, členové Parlamentu jsou voleni přímým všeobecným hlasováním, a to každých pět let, v druhém týdnu v červnu. Jednotlivé členské země se liší v otázce systému hlasování, avšak ve většině zemí se volí systémem poměrného zastoupení (v Irsku je to systém jednosměrného přenosného hlasování). Někde se volby odehrávají na regionální úrovni¹⁹, jinde na úrovni celostátní²⁰, popřípadě smíšeným systémem²¹ (u nás je to systém poměrného zastoupení na celostátní úrovni). I přes tyto rozdíly však v celé EU platí v souladu s demokratickými principy určitá společná pravidla: podle článku 8b Smlouvy o EU má „každý občan Unie mající bydliště v členském státě, jehož není státním příslušníkem, právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu v členském státě, v němž má bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu.“ [Smlouva o EU: 8] Dodržuje se také zásada rovnosti mužů a žen a zásada tajného hlasování. Právo volit má každý občan od 18ti let; právo být volen je aplikováno v každé zemi různě - většinou od 18ti let (Španělsko, Finsko, atd.), ale v Itálii například až od 25ti let.

Zajímavou skutečností je také fakt, že v některých členských zemích je účast na volbách do Parlamentu zákonem povinná – jedná se o Lucembursko, Belgie, Řecko a Itálii.[1] Pokud pomineme tyto země, kde se volební účast pohybuje kolem 80%, můžeme v celém období od prvních voleb v roce 1979 sledovat trend klesající účasti voličů. Nízká volební účast byla samozřejmě zaznamenána i u nás – k volebním urnám přišlo pouhých 28% voličů. [2] Hlavním důvodem volební neúčasti bych hledala v obecné skepsi a nedůvěře, která vůči EU panuje a nezájem o politiku jako takovou. Nejen v ČR svoji roli jistě sehrál i nedostatek informací o volbách do EP i o fungování Evropské unie celkově.

Zřejmý je také trend rostoucího počtu voličů, kteří se při volbě do EP rozhodují jinak než při volbě do národního parlamentu. Jedním z hlavních motivů je nespokojenost voličů s výsledky

---

¹⁹ Např. Velká Británie, Itálie, Belgie, Finsko.

²⁰ Např. Španělsko, Dánsko, Francie atd.

²¹ Např. Německo, Belgie, Řecko, Lucembursko.

práce poslanců stávajícího národního parlamentu. Například poslední volby do EP v roce 2004 skončily pro ČSSD, tehdejšího vítěze národních voleb v České Republice, totálním fiaskem. Z 24 křesel Evropského parlamentu přidělených Česku získala ČSSD pouhá dvě křesla a tento propadák stál tehdejšího předsedu ČSSD Vladimíra Špidlu místo. Vítězství naopak zaznamenala opoziční ODS, která obsadila 9 křesel²². [2] Příští volby do EP jsou ohlášeny na rok 2009 a je více než jisté, že výše popsané trendy se ve výsledcích voleb opět projeví.

1.2.2 Poslanci

V současnosti tvoří Parlament 785²³ poslanců sdružených do politických frakcí podle politických stran a dále do parlamentních výborů specializujících se na konkrétní politické oblasti. Navíc státy, které přistoupily v roce 2004 a 2007, měli ještě před svým přistoupením v EP své zástupce, tzv. pozorovatele. Rozdělení křesel mezi jednotlivé země můžeme vidět v Tabulce 1 na konci této podkapitoly.

Poslanci mají teoreticky možnost být jak členy EP, tak i členy svého národního parlamentu. Avšak tím, jak roste časová náročnost výkonu funkce evropského poslance, tuto možnost využívá čím dál méně poslanců. V čem se však od svých kolegů v národním parlamentu víceméně neliší, je výška jejich platu. Je to dáno hlavně tím, že evropský poslanec je placen státem, ve kterém byl zvolen. Jak však vyplývá s Amsterodamské smlouvy, byl stanoven cíl vytvořit jednotné platové podmínky pro všechny poslance a smazat tak rozdíly v jejich mzdách²⁴. Snaha o větší průhlednost v této oblasti se také odráží v povinnosti každého poslance podávat prohlášení o svých vedlejších příjmech.

Je také na místě zmínit vazbu poslanců EP na národní parlamenty, která má institucionalizovanou podobu ve formě COSAC²⁵ neboli Konference výborů pro evropské záležitosti. Zástupci EP a předsedové Komise a Rady se spolu s delegáty národních parlamentů scházejí dvakrát ročně k projednávání legislativních návrhů EU, závěrů zasedání Evropské rady či k navrhování podnětů k legislativní činnosti. Ve svém důsledku tak Konference znamená posílení vztahů mezi poslanci národních parlamentů a EP. [1]

---

²² Zbývající z 24 křesel byla obsazena takto: KDU-ČSL dva poslanci, KSČM šest poslanců, Evropští demokraté tři a za Nezávislé dva poslanci.

²³ Do posledního rozšíření v roce 2007 to bylo 732 poslanců.

²⁴ Tzv. Statut poslanců Evropského parlamentu vejde v platnost po příštích volbách v roce 2009.

²⁵ Conférence des organes spécialisés dand les affaires communautaires, ustanovena 17. listopadu 1989.

Na závěr považuji za zajímavé uvést také genderové složení Parlamentu. Zatímco po prvních přímých volbách tvořily poslankyně 16,5%, po posledních volbách v roce 2004 je to již 27,8%. [2]

Tabulka 1: Rozdělení křesel v Evropském parlamentu (2008)

ZEMĚ	MANDÁTY NYNÍ	MANDÁTY PO ROCE 2009*
Německo	99	99
Francie, Itálie, Velká Británie	78	72
Polsko, Španělsko	54	50
Rumunsko	35	33
Nizozemsko	27	25
Belgie, Řecko	24	22
Česká republika, Maďarsko	24	20
Švédsko	19	18
Bulharsko, Rakousko	18	17
Dánsko, Finsko, Slovensko	14	13
Irsko, Litva	13	12
Lotyšsko	9	8
Slovinsko	7	7
Estonsko, Kypr, Lucembursko	6	6
Malta	5	5
Celkem	785	750

*Předpokládané rozdělení křesel po volbách v roce 2009 dle Lisabonské smlouvy.

Zdroj: DOČKAL, V. a KANIOK, P. *Rendez-vous s Evropským parlamentem. 2007*

1.2.3 Předsednictvo

V čele Evropského parlamentu stojí předseda, volený na dva a půl roku tajným hlasováním v EP (může být znovu zvolen). Je to velmi prestižní funkce, která zahrnuje zastupování Parlamentu mimo EU a ve vztazích s jinými orgány EU. Předseda řídí veškerou činnost Parlamentu, předsedá plenárním zasedáním, zajišťuje jejich průběh a přijímá rozpočet. Současným předsedou byl v lednu 2007 zvolen Hans-Gert Pöttering, který je členem EP

nepřetržitě od prvních voleb v roce 1979. Po volbě předsedy volí poslanci také předsednictvo, které tvoří 14 místopředsedů, taktéž s mandátem na dva a půl roku. Podle článku 22 Jednacího řádu Evropského parlamentu předsednictvo mimo jiné přijímá finanční, organizační a administrativní rozhodnutí týkající se vnitřní struktury EP, sestavuje předběžný návrh rozpočtu EP, přijímá rozhodnutí ve věcech týkajících se průběhu zasedání atd. „Prvním českým místopředsedou byl od voleb v roce 2004 Miroslav Ouzký za ODS. Na druhou polovinu volebního období nemá Česká republika mezi místopředsedy zastoupení.“ [Dočkal, Kaniok, Závěštický 2007: 24]

Jako poslední dochází k volbě tzv. kvestorů, kteří jsou podle článku 25 pověřeni správními a finančními záležitostmi, které se týkají přímo poslanců. Mají pouze poradní hlas, tudíž nemohou hlasovat.

Dále v EP parlamentu působí Konference předsedů, která se skládá z předsedy EP a předsedů politických frakcí. Dle článku 24 je orgánem odpovědným za vztahy k ostatním institucím EU, národním parlamentům, třetím zemím a ostatním organizacím. Dohlíží také na sestavování agendy parlamentu a na práci výborů. [19]

1.2.4 Politické frakce²⁶

Poslanci EP se sdružují podle své politické příslušnosti, nikoliv podle státní příslušnosti. Politické skupiny jsou vytvářeny tak, aby se každá skupina sestávala z příslušníků více národností²⁷. Jak je uvedeno v článku 29 Jednacího řádu, k vytvoření frakce je zapotřebí minimálně 20 poslanců reprezentujících nejméně jednu pětinu členských zemí. Zároveň každý poslanec může být členem pouze jedné politické skupiny či nemusí být členem skupiny žádné – v tomto případě hovoříme o tzv. nezařazených poslancích (v současné době je 34 nezařazených poslanců). Každou politickou frakci reprezentuje předseda a předsednictvo, kteří pak zastupují skupinu navenek a zajišťují chod celé skupiny. [19]

Zakládání frakcí má svůj význam i z důvodů finančních, protože ty pak získávají zvláštní prostředky na provoz svých kanceláří, servis a mají vlastní rozpočet. Již Shromáždění bylo členěno na politické skupiny, ty však byly tenkrát pouze tři (socialisté, křesťanští demokraté a liberálové). Postupem času se vytvářely skupiny nové, jako například komunistické a levicové

---

²⁶ Neboli politické skupiny.

²⁷ Je přímo zakázáno, aby frakci tvořili příslušníci pouze jednoho národa.

skupiny či frakce Zelených, a došlo k mnoha změnám, až se jejich počet ustálil na dnešních sedm – viz Příloha 1. [1]

1.2.5 Výbory

Evropský parlament se dále člení na 20 výborů, a to podle druhu projednávaných otázek viz Příloha 2. Stálé výbory se podle článku 174 a 177 Jednacího řádu volí na základě nominací předložených politickými skupinami a nezávislí poslanci, a to na dva a půl roku. Volí se předseda, předsednictvo a sekretariát a jejich složení z politického hlediska odráží v co nejvyšší míře složení EP.

Každý legislativní návrh je nejprve projednáván ve výborech podle jejich působnosti. Mohou tak být projednávány i ve dvou výborech, nejvíce však ve třech – v tomto případě je podle článku 179 jeden výbor stanoven jako příslušný, ostatní jako výbory, od nichž se žádá stanovisko. Stejně jako v národních parlamentech i zde je důležitá kooperace mezi politickou a odbornou složkou, tedy mezi výbory a frakcemi. Po prozkoumání otázky nebo návrhu ve výborech je na řadě zjištění stanoviska politických frakcí²⁸, neboť politická podpora hraje klíčovou roli pro úspěšné odhlasování návrhu. Pokud je tedy návrh ve výboru schválen většinou, je poté prezentován na plenárním zasedání EP předsedou příslušného výboru a příslušným zpravodajem. [1]

Dle článku 175 mohou být ustanovovány také dočasné výbory, na dobu maximálně 12 měsíců a dále také vyšetřovací výbory (viz článek 176). [19]

1.2.6 Sídlo

„Evropský parlament má tři sídla: týdenní plenární zasedání se konají každý měsíc ve Štrasburku, stálé výbory zasedají v Bruselu a Generální sekretariát je umístěn v Lucemburku. Tento systém vznikl v 70. letech a v současném období je kritizován, protože poslanci se musí mezi uvedenými sídly velmi často přemísťovat. Jsou vyslovovány návrhy, aby všechny orgány EP byly umístěny v Bruselu.“ [Cihelková, Jakš 2004: 39]. Je to jak z důvodu časového, tak i finančního. Geografické rozptýlení Parlamentu je také pravděpodobně i příčina častých absencí poslanců na zasedáních. Problémem, který brání vytvoření jediného sídla je ovšem mimo jiné také odmítavý přístup Francie, která se Štrasburku jakožto sídla nechce za žádnou cenu vzdát. A to ani za cenu neustálé kritiky.

---

²⁸ Toto zajišťuje tzv. zpravodaj, neboli rapporteur. [1]

1.3 Pravomoci Evropského parlamentu

Evropský parlament disponuje několika druhy pravomocí, které můžeme rozdělit do tří základních skupin: kontrolní, rozpočtová a legislativní pravomoc. V následujícím textu se pokusím popsat současný stav těchto pravomocí, jelikož popis jejich historického vývoje jsem již nastínila první podkapitole.

1.3.1 Kontrolní pravomoc

Tato pravomoc je uplatňována vůči Komisi a Radě v následujícím rozsahu:

Komise

Kontrolu Komise vykonává EP již od doby, kdy byl ještě Shromážděním. V dnešní době je prováděna systematickým prověřováním jednotlivých iniciativ Komise, které Parlament prověřuje a pozměňuje, a zároveň dohlíží na realizaci politik Komise a na plnění rozpočtu. Pokud není EP s činností Komise spokojen, může podat žádost na vyslovení nedůvěry a její odvolání.²⁹ Komise může být odvolána pouze jako celek, nikoliv jednotlivými komisaři. Tato „hrozba odvolání“ vede k posilování spolupráce mezi EP a Komisí, i když do této doby ještě nebyl tento nástroj použit. Důkazem, že EP uplatňuje vůči Komisi kontrolní pravomoc, je také již zmiňovaná volba Komise, jejího předsedy a hlasování o důvěře. [1]

Další pravomoci vůči Komisi jsou popsány v článku 108 Jednacího řádu může pokládat výbor, skupina nebo nejméně 40 poslanců písemně a ústně otázky a Komise je povinna je zodpovědět. Tyto otázky se týkají zejména politicky významných témat, aktuálních událostí. Rozpravy zpravidla končí přijetím usnesení. Tuto pravomoc má EP právo využívat i vůči Radě a Evropské centrální bance. [19]

Můžeme tedy říci, že Evropský parlament je orgánem plně zodpovědným za působení Komise.

---

²⁹ Pokud se vysloví absolutní většina poslanců a dvě třetiny odevzdaných hlasů pro.

Rada

Vůči Radě nemá EP zdaleka tolik pravomocí jako je tomu v případě Komise. V podstatě může kromě interpelací využít jedinou možnost, jak vyjádřit nesouhlas s činností Rady, a to žalovat ji za nečinnost u Evropského soudního dvora. [5]

1.3.2 Rozpočtové pravomoci

Jak již bylo řečeno, od poloviny 70. let disponuje EP nástrojem, jak při tvorbě rozpočtu vyvíjet tlak na Radu ministrů a Evropskou komisi včetně práva vrátit návrh rozpočtu zpět k projednání. [19] Při výkonu své rozpočtové pravomoci vyjadřuje Parlament své politické priority.

Jak tedy EP zasahuje do tvorby rozpočtu? Návrh předložený Komisí Radě EU a odsouhlasený kvalifikovanou většinou je nejprve projednáván v rozpočtovém výboru. V nejlepším případě jej parlament odsouhlasí. Většinou však navrhuje změny v mandatorních výdajích a také u nepovinných výdajových složek, kde však případné návrhy změn nesmějí zvýšit celkový stanovený výdajový limit. Rada tyto změny posoudí a kvalifikovanou většinou je odsouhlasí či odmítne. [20] *„V další fázi následuje sblížení vzájemných stanovisek Rady a EP v těch bodech, které nejsou v souladu. Rada může také se změnami souhlasit- v takovém případě je návrh přijatý se změnami EP. Dalším krokem je potom návrat předlohy zpět do EP. Ten může doplnit nebo zamítnout změny svých doplňků, které učinila Rada, a to většinou svých poslanců a současně 3/5 většinou odevzdaných hlasů. Uplatní tím svoji pravomoc prosazovat změny v nezávazné části rozpočtu proti vůli Rady.“...“ Druhou, ne tak často realizovanou alternativou, která je využívána ve snaze změnit mandatorní výdaje, je odmítnutí rozpočtu jako celku. Parlament může rozpočet odmítnout většinou hlasů svých členů a současně 2/3 odevzdaných hlasů. Komise musí poté vypracovat nový návrh.“ [Fiala, Pitrová: 2005]*

Mimo přijímání rozpočtu Parlament také kontroluje jeho plnění. Tuto činnost vykonává Rozpočtový výbor EP a opírá se mimo jiné o zprávy Evropského účetního dvora a Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF)³⁰.

1.3.3 Pravomoci v legislativním procesu

V dnešní době můžeme bez nadsázky říci, že bez souhlasu Parlamentu nevyjde jediná směrnice či nařízení, tzn. veškeré akty sekundárního práva Evropské unie. V legislativním

---

³⁰ O jeho vytvoření se zasadil právě Evropský parlament.

procesu Parlament uplatňuje v zásadě tři druhy procedur – konzultační, proceduru spolupráce a spolurozhodování. [18]

Historicky nejstarší, v minulosti jediná, je procedura konzultace. I dnes je nadále důležitá, rozhoduje se podle ní například ve společné zemědělské politice, tvořící značnou část výdajů EU. Procedura spočívá v tom, že EP je ve vybraných záležitostech konzultován Radou EU. Rada tudíž nemusí na jeho názor dbát, ale musí si jej vyslechnout.

Dále se využívá procedury spolupráce, a to v mnoha oblastech jako je výzkum, Evropský fond regionálního rozvoje, životní prostředí, zahraniční spolupráce atd. Procedura umožňuje Parlamentu navrhovanou legislativu zlepšovat pomocí pozměňovacích návrhů, přičemž je navrhovaná norma v EP schvalována během dvou čtení a Rada EU přitom zaujímá k pozměňovacím návrhům předběžné stanovisko.

V současnosti se evropská legislativa přijímá především tzv. procedurou spolurozhodování. znamená, že v některých záležitostech je rozhodovací pravomoc rozložena rovnoměrně mezi Parlament a Radu. Proces se skládá ze dvou čtení a dohodovacího řízení. V prvním čtení Komise předkládá návrh jak Parlamentu, tak i Radě. Rada poté hlasuje o textu, který na základě zmíněného návrhu předloží Evropský parlament. Rada buď text schválí a návrh je tedy přijat, nebo zaujme společné stanovisko. Toto stanovisko může být Parlamentem schváleno (a návrh je přijat), nebo polovinou poslanců odmítnuto, nebo může EP vydat pozměňující návrhy. Následuje druhé čtení, ve kterém Rada tyto změny schválí. Pokud ne, nastupuje dohodovací řízení³¹. Paritní počet zástupců Parlamentu a Rady vytváří Smírčí výbor, jehož zasedání se účastní i pozorovatelé Komise. Posláním Smírčího výboru je nalézt takovou kompromisní podobu textů, kterou následně schválí jak Rada, tak Parlament. V případě, že Smírčí výbor ke kompromisu nedospěje, Parlament může takový návrh zamítnout ihned³². Procedura spolurozhodování se uplatňuje v celé řadě otázek, jako jsou např. volný pohyb pracovních sil, ochrana spotřebitele, vzdělání, kultura, zdravotnictví a transevropské sítě. Amsterodamská smlouva rozšiřuje jeho uplatnění i na problematiku zaměstnanosti, svobody zakládat sídla firem, rovných příjmů pro muže a ženy apod.

---

³¹ Podle Pitrové nazýváno také dohodovacím řízením, pro Smírčí výbor používá dohodovací výbor.

³² Tomuto se také říká tzv. parlamentní veto.

Kromě výše uvedených je zvláštním postupem tzv. procedura souhlasu. V tomto případě se jedná například o přijímání mezinárodních smluv nebo přístupových smluv. V zásadě musí jak EP, tak i Rada EU odsouhlasit předkládaný dokument aniž by mohly užívat pozměňovacích návrhů či oprav. Parlament má tedy šanci rozhodnutí přímo zablokovat, a to absolutní většinou svých členů. [Studijní materiály (poznámky) do předmětu *Evropská unie – Fakta a milníky*. Fakulta sociálních studií MU. 2006]

Z výše zmíněného je jasné, že legislativní procesy a zejména pak procedura spolurozhodování tvoří komplikovaný systém, kde však finální dohoda zůstává v zájmu všech zúčastněných.

1.3.4 Ostatní pravomoci

Parlament má vliv, ať už přímý či nepřímý, i na jiné evropské instituce, než které jsem zmínila v této podkapitole. Konkrétně je v jeho pravomoci také volba ombudsmana a je to také pouze Parlament, kdo může podat k Evropskému soudnímu dvoru návrh na odvolání tohoto veřejného ochránce práv. Dále je s EP konzultována volba členů Účetního dvora a volba předsednictva Evropské centrální banky. [1]

2 EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR

2.1 Vývoj

Evropský účetní dvůr byl ustanoven v roce 1975 Bruselskou smlouvou, ačkoliv se jeho zřízení předpokládalo již v Římských smlouvách z roku 1957. Svoji činnost zahájil 25. října 1977 v Lucemburku, kde sídlí dodnes. [21]

Až do jeho vzniku neexistoval žádný orgán Evropského společenství, který by v kontroloval hospodaření ES³³, a proto bylo vytvoření EÚD nezbytné. Je to vlastně jakýsi externí audit Společenství. Účetní dvůr funguje zcela nezávisle tak, aby jeho činnost a hlavně výsledky nebyly ovlivňovány institucemi EU, tudíž aby byly nezpochybnitelné. Svou prací tak přispívá k průhlednému hospodaření celé Unie. Podle Bruselské smlouvy byl počet členů stanoven na devět. [7]

2.1.1 Smlouva o EU

Právě tato smlouva z roku 1992 přiřkla Evropskému účetnímu dvoru status instituce Evropského společenství a posílila tak jeho pozici. Z článku 188a Smlouvy o EU vyplývá hlavní úkol této instituce: *„Účetní dvůr přezkoumává účetnictví všech příjmů a výdajů Společenství. Přezkoumává rovněž účetnictví všech příjmů a výdajů každého ze subjektů zřízeného Společenstvím, pokud to jeho zřizovací akt nevyklučuje.“* [Smlouva o EU: 48] O tom, že vrcholní představitelé EU zdůrazňovali význam a potřebu této instituce, svědčí i Prohlášení o EÚD na závěr této smlouvy: *„Konference žádá ostatní orgány Společenství, aby společně s Účetním dvorem posuzovaly všechny vhodné způsoby ke zvyšování výkonnosti jeho práce.“* [Smlouva o EU: 131]. Podle této smlouvy musel také Dvůr vydávat každý rok prohlášení o věrohodnosti účetnictví, jehož obsah a význam je popsán v podkapitole Funkce a pravomoci. [11]

2.1.2 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva z roku 1997 rozšířila pravomoc EÚD o druhý a třetí pilíř EU, jelikož byl Dvůr uznán jako instituce teď již Evropské unie. Potvrdila také právo Dvora

---

³³ Do jeho vzniku fungoval systém kontroly nezávislým auditorem. [1]

podávat žaloby k Evropskému soudnímu dvoru, tak aby mohla chránit svá práva ve vztahu k ostatním institucím. Počet členů byl v této době stanoven na 15. [22]

K posilování pravomocí docházelo z několika důvodů. Postupně byly totiž zjišťovány finanční úniky a také země, které byly tzv. čistými plátcí, chtěli mít samozřejmě kontrolu nad vynakládanými prostředky Společenství. [1]

2.1.3 Smlouva z Nice

Od roku 2003, kdy vstoupila Niceská smlouva v platnost, byl nově stanoven počet členů EÚD – každý stát zastupoval jeden člen. Nově mohl Dvůr k přijetí určitých kategorií zpráv a posudků vytvářet vnitřní specializované komory, tzn. že nemusely být přijímány všemi členy. Dvůr také začal vydávat specifická prohlášení o věrohodnosti pro jednotlivé oblasti činnosti Unie. Smlouva dále zdůraznila důležitost kooperace Účetního dvora s nejvyššími kontrolními institucemi v jednotlivých členských zemích. [23]

2.1.4 Lisabonská smlouva

Novinkou, kterou tato smlouva zavádí, je povinnost Dvora předat svoji výroční zprávu také vnitrostátním parlamentům, což je další důkaz prohlubování spolupráce mezi evropskými a vnitrostátními institucemi. Ostatní zůstává bez výraznějších změn. [15]

2.2 Struktura

Účetní dvůr se skládá z 27 členů, kteří si mezi sebou volí předsedu s tříletým mandátem (může být zvolen opakovaně). Současným předsedou je od ledna 2008 Vitor Manuel da Silva Caldeira. Předseda má za úkol dohlížet na plnění úkolů svěřených Dvoru, reprezentovat tuto instituci navenek a ve vztahu s orgány a ostatními institucemi EU. [24]

Jednotliví členové jsou rozděleni do čtyřech auditních skupin podle předmětu kontroly. Tito si mezi sebou opět volí zástupce, tzv. předsedajícího skupiny. Mimo auditní skupiny je vytvořena ještě tzv. skupina CEAD³⁴, která se skládá opět z předsedajícího skupiny, dvou zvláštních členů a po jednom členu zastupujícího každou ze čtyřech auditních skupin.

---

³⁴ Coordination, Evaluation, Assurance and Development – koordinace, hodnocení věrohodnost a vývoj.

Za všechny administrativní záležitosti vyžadující rozhodnutí Účetního dvora je zodpovědný Administrativní výbor. Ten má 5 členů (včetně předsedy) zastupujících všech pět skupin. Navíc má každý člen ještě svého zástupce z příslušné skupiny.

Agendu lidských zdrojů, telekomunikačních technologií, telekomunikací, financí, administrativy a překladů – zkrátka všeho potřebného pro chod EÚD – má na starost Generální sekretariát v čele s generálním tajemníkem. [24]

V této instituci pracuje celkově téměř 800 lidí – auditoři, překladatelé a administrativní pracovníci a jiní. [23]

Konkrétní struktura skupin EÚD je popsána v Příloze 3. Z té také vyplývá, že prováděná kontrola se zaměřuje zejména na oblasti zemědělské politiky, strukturálních fondů a agendy společného trhu.

2.2.1 Volby a odvolání

Členové Účetního dvora jsou vybíráni z osob, které ve svých zemích pracují nebo pracovaly v orgánech vnější kontroly účetnictví nebo které mají pro tuto funkci zvláštní kvalifikaci. Musí poskytovat veškeré záruky nezávislosti. Členy Účetního dvora jmenuje Rada po konzultaci s Evropským parlamentem většinovým rozhodnutím³⁵ na dobu šesti let a mohou být opakovaně zvoleni. Členové nesmějí vykonávat žádnou jinou profesní činnost.

Výkon funkce končí smrtí, odstoupením či odvoláním. Odvolán může být pouze Evropským soudním dvorem na žádost Účetního dvora v případě porušení či neplnění členských povinností. [22]

2.3 Funkce a pravomoci

Hlavní funkcí je provádění revize účtů a všech finančních operací EU. Kontrola probíhá na základě účetních dokladů a dokumentace, kterou je každá instituce či orgán mající přístup k financím Unie povinna předložit na požádání Účetního dvora. A to jak plátcům tak příjemcům; jak orgány EU, tak vnitrostátní instituce hospodařící s prostředky Unie. *„V případě potřeby provádí Účetní dvůr kontroly přímo na místě - v sídlech evropských institucí, v členských*

---

³⁵ Podle dřívější Amsterodamské i Bruselské smlouvy to bylo jednomyslným rozhodnutím. [22]

státech a také mimo Evropskou unii. S prováděním kontrol přitom nemusí čekat na konec finančního roku, ale může je provádět ve stejné době, kdy se s prostředky hospodaří.“ [25]

Samotný Dvůr nemá pravomoci zjištěné chyby a nesrovnalosti napravit. Toto náleží Evropskému soudnímu dvoru. [20]

Dalšími funkcemi a pravomocemi jsou:

- Spolupráce s Evropským parlamentem a Radou při kontrole plnění rozpočtu EU.
- Spolupráce s národními kontrolními orgány. V praxi to vypadá tak, že nejvyšší kontrolní instituce poskytují Dvoru podporu na místě výkonu auditu. Tato spolupráce má také podobu každoročního zasedání tzv. Kontaktního výboru, kde spolu rokují o společných záležitostech prezidenti nejvyšších kontrolních úřadů členských zemí a předseda EÚD.
- Právo na neomezený přístup k informacím Evropské investiční banky.
- Povinnost informovat OLAF o nesrovnalostech a podezřeních z podvodů, které byly v průběhu auditu zjištěny. Tato povinnost byla zavedena Rozhodnutím Účetního dvora č. 97-2004 kterým se stanoví pravidla spolupráce Evropského úřadu pro boj proti podvodům v otázce jeho přístupu k informacím o auditu a dále Rozhodnutím Účetního dvora 99-2004 kterým se stanoví pravidla spolupráce členů Účetního dvora ve vnitřních vyšetřováních v oblasti boje proti podvodům, korupci a jakékoli jiné protiprávní činnosti poškozující finanční zájmy Společenství.³⁶ [23]
- Zveřejňuje každoročně závěrečnou Zprávu nezávislého auditora o ověření účetní závěrky Účetního dvora. Je to proto, aby i hospodaření EÚD bylo „pod kontrolou“, a tak nechává Dvůr své příjmové a výdajové účty každý rok ověřovat nezávislým auditorem. Zprávy jsou poté zveřejňovány v Úředním věstníku Evropské unie. Poslední Zpráva auditora byla vystavena v září 2007 a podle této nebyly zjištěny žádná pochybení v hospodaření Dvora za rok 2006. [26]

2.4 Výstupy Účetního dvora

Dvůr vydává výroční zprávy, zvláštní zprávy a stanoviska. Všechny jsou přijímány většinou hlasů všech členů EÚD.

---

³⁶ Obě Rozhodnutí byla přijata v prosinci 2004.

- Výroční zpráva je předkládána každý listopad Evropskému parlamentu a Radě EU. Obsahuje již výše zmíněné prohlášení o věrohodnosti účetnictví, které se zakládá na výsledcích detailních finančních auditů. Ty ověřují, zda jsou finanční výkazy Evropské unie spolehlivé a zda byly všechny provedené transakce Společenství zákonné a správné. Dále obsahuje připomínky k plnění rozpočtu EU. [23]
- Výroční zpráva z roku 2007 se zmiňuje „že došlo k několika zlepšením, zejména v oblasti zemědělských výdajů. *Legalita a řádnost velké části výdajů Společenství je však nadále ovlivňována chybami způsobenými nedostatky v kontrolních systémech Komise i členských států.*“ [27]
- Zvláštní zprávy jsou vydávány kdykoliv v průběhu roku. Pojednávají o výsledcích finančních auditů týkajících se specifických rozpočtových oblastí nebo témat. V roce 2007 byly zveřejněny zvláštní zprávy týkající se např. právní spolupráce v oblasti daně z přidané hodnoty, správy Evropského fondu pro uprchlíky, hodnocení programů – rámců týkajících se výzkumu a technologického rozvoje Evropské unie atd. [27]
- Na požádání vydá Dvůr stanovisko k legislativním návrhům finanční povahy a také formální stanovisko ke specifickým otázkám na požádání jakékoliv instituce EU.

3 EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

3.1 Vývoj

Z důvodu zajištění hladkého fungování EU byly vytvořeny dva poradní orgány, které sice nemají rozhodovací pravomoc, ale jsou konzultovány ve stále větším okruhu činností větších institucí EU (Komise, Rady a Parlamentu). Vedle Výboru regionů je to Hospodářský a sociální výbor (HSV) sídlící v Bruselu.

Ještě než byl HSV fakticky založen, měl v evropských strukturách své dva předchůdce. Prvním byl tzv. Poradní výbor, jehož vznik byl zakotven již ve Smlouvě o ESUO. Druhým předchůdcem, poradním orgánem společenství EURATOM, byl Vědecko-technický výbor.

3.1.1 Smlouva o EHS

HSV vznikl v roce 1957 Smlouvou o EHS aby zastupoval zájmy nejrůznějších hospodářských a sociálních skupin a poskytoval poradenství ostatním institucím EU. Byl poradním orgánem celého Společenství a Rada a Komise byly dokonce povinny Výbor konzultovat, a to v otázkách, které stanovila Smlouva o EHS³⁷. V ostatních případech byly konzultace dobrovolné. [1]

Podle článku 193 Smlouvy o EHS byl počet členů stanoven na 101, každá z tehdejších šesti členských zemí měla několik zástupců. Členové jsou jmenováni jednomyslně Radou na čtyři roky s možností opětovného zvolení. *„Výbor je složen z představitelů různých kategorií hospodářského a sociálního života, zejména představitelů výrobců, zemědělců, dopravců, dělníků, obchodníků, řemeslníků, příslušníků svobodných povolání a představitelů veřejných zájmů. Složení výboru musí odpovídat potřebě přiměřeného zastoupení různých oblastí hospodářského a sociálního života.“* [3] Ze svého středu pak volí předsedu a předsednictvo na dobu dvou let.

Výbor by dále členěn na odbory a podvýbory dle projednávaných hospodářských a sociálních oblastí.

---

³⁷ Např. podle článku č. 100 v případě jakékoliv směrnice, jejíž přijetí by mělo za následek změnu zákonů v jednom či více členských zemích. [3]

3.1.2 Smlouva o EU

Maastrichtská smlouva zavedla pár změn. Nejvýraznější změnou se stal počet členů Výboru, který díky přistoupením států stoupl na 189. Přitom počet členů připadajících na tři největší země z původní šestky (Německo, Francii, Itálii) zůstal nezměněn. Nově také mohl Výbor vydávat stanoviska z vlastního podnětu, pokud uznal za vhodné. Také jeho jednací řád už nemusel být schvalován Radou. [11]

3.1.3 Další vývoj

S Amsterodamskou smlouvou se opět zvýšil počet členů, na 246. Rozšířila se také oblast povinných konzultací – nová politika zaměstnanosti, nová legislativa týkající se sociálních záležitostí, oblast veřejného zdraví, rovné příležitosti. [21]

Ve Smlouvě z Nice bylo stanoveno, že po dalším rozšíření na 27 států by měl mít Výbor 344 členů, což odpovídá současné situaci. Změnil se také systém volby členů Výboru – každý stát sestaví seznam kandidátů a ti jsou poté schvalováni kvalifikovanou většinou v Radě. Dále přibyla nová kategorie reprezentantů sdružených v této instituci – spotřebitelé. [1]

Oproti poslední úpravě z Nice přináší Lisabonská smlouva více změn. V článku 249 se zmiňuje o prodloužení mandátu členů Výboru z původních čtyřech na pět let a předsedy z dvou let na dva a půl. Výbor se také nově svolává nejen na žádost Rady a Komise, ale i Parlamentu. [15]

3.2 Struktura

V současném funkčním období 2004 – 2008 má Výbor 344 členů a jejich práce se dělí do tří skupin: „zaměstnavatelé“, „zaměstnanci“ a „různé zájmy“ (např. spotřebitelé, zemědělci, nevládní organizace atd.). V čele instituce stojí předseda, kterým je od října 2006 Dimitris Dimitriadis, dva místopředsedové a 39člené předsednictvo. Koná se devět plenárních zasedání ročně.[28] Jak jsou mandáty rozděleny mezi jednotlivé země můžeme vidět v následující tabulce:

Tabulka 2: Rozdělení mandátů v HSV

MANDÁTY	ZEMĚ
24	Německo, Francie, Itálie, Velká Británie
21	Polsko, Španělsko
15	Rumunsko
12	Belgie, Bulharsko, Česká republika, Řecko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Švédsko
9	Dánsko, Irsko, Litva, Slovensko, Finsko
7	Estonsko, Lotyšsko, Slovinsko
6	Kypr, Lucembursko
5	Malta

Zdroj: Portál Evropské unie. Evropský hospodářský a sociální výbor. URL:

http://eesc.europa.eu/index_cs.asp

Výbor se člení na šest odborů, z nichž každý má svého předsedu a schází se jednou měsíčně.

- ECO³⁸ = Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální koheze
- INT = Jednotný trh, produkce, spotřeba
- TEN = Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost
- REX = Vnější vztahy
- NAT = Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
- SOC = Zaměstnanost, sociální sféra, občanství.

Tři z odborů mají navíc své observatoře:

- SMO = Centrum pro sledování jednotného trhu, spadající pod odbor INT
- SDO = Centrum pro sledování udržitelného rozvoje, pod odborem NAT
- LMO = Centrum pro sledování trhu pracovních sil, pod odborem SOC.

Výboru je nápomocen Generální sekretariát, tři kvestoři a Konzultativní komise průmyslové změny. [29], [31]

---

³⁸ Oficiální mezinárodní zkratka.

3.3 Úkoly

Hlavním úkolem tohoto orgánu je poskytování odborných stanovisek, kterých Výbor vydává přibližně 150 za rok. Specializované odbory proto zřizují pracovní skupiny zasedající několikrát týdně a ustanovují zpravodaje, který poté komunikuje s příslušnou institucí, které se stanovisko týká. Vedou se konstruktivní debaty tak, aby bylo pokud možno dosaženo kompromisu. Poté dochází k hlasování v tom daném odboru a následně na plenárním zasedání.

Jak již bylo zmíněno, v určitých oblastech jsou zavedeny povinné konzultace Evropského parlamentu, Komise a Rady. Jedná se o následující oblasti: občanství, společná pravidla pro hospodářskou soutěž, daně a sbližování právních předpisů, zaměstnanost, sociální politika, všeobecné a odborné vzdělávání mládeže, kultura, ochrana spotřebitele, transevropské sítě, průmysl, hospodářská a sociální soudržnost, výzkum, technologický rozvoj, životní prostředí, rovné příležitosti, veřejné zdraví. Dále mohou Komise, Rada či EP požádat Výbor o nezávislý posudek či názor na určitou problematiku a její řešení. Tato aktivita spadá do kategorie nepovinných konzultací. Mimo tuto činnost může Výbor vydávat stanoviska i z vlastní iniciativy. [30]

„Výbor dále usnadňuje a podporuje občanský dialog. Udržuje pravidelný kontakt a spolupráci se sítěmi národních hospodářských a sociálních rad a s organizacemi občanské společnosti na úrovni EU, v členských státech a ostatních evropských zemích, v zemích Mercosur, latinských, afrických a ostatních zemích.“ [28]

Podle nejnovější zprávy o činnosti EU vydal Výbor v roce 2006 na 170 stanovisek. Důležitá byla zejména jeho stanoviska vůči Lisabonské strategii. *„Kromě toho je třeba zmínit intenzivní úsilí Výboru o užší spolupráci s hospodářskými a sociálními výbory členských států a jeho významný příspěvek ke strategii zaměřené na „lepší komunikaci o Evropě“.“ [27]*

4 EVROPSKÝ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV³⁹

4.1 Kdo je Evropský ombudsman?

4.1.1 Definice

Instituce Evropského ombudsmana byla zavedena v devadesátých letech Maastrichtskou smlouvou (Smlouvou o EU). Ombudsman ze své vlastní iniciativy nebo na základě stížností prošetřuje pochybení v činnosti orgánů EU, své sídlo má ve Štrasburku. [33] Od doby, kdy tato funkce vznikla až do současné legislativní úpravy ve formě Lisabonské smlouvy nedošlo téměř k žádným výrazným změnám této instituce. Za zmínku však stojí změna názvu: z veřejného ochránce práv se stal podle článku 183 Lisabonské smlouvy Evropský veřejný ochránce práv. [15]

Současným ombudsmanem je od dubna 2003 Nikiforos Diamandouros, bývalý řecký národní veřejný ochránce práv.

4.1.2 Volba

Od počátku se dosazoval ombudsman do funkce jmenováním. Až Lisabonská smlouva přichází s termínem „volba“. [15] Ombudsman je volen Evropským parlamentem „z osob, které jsou občany Evropské unie, mají plná občanská a politická práva, poskytují veškeré záruky nezávislosti, splňují podmínky požadované pro výkon nejvyšších soudních funkcí ve své zemi nebo mají obecně uznávané zkušenosti a způsobilost pro výkon funkce veřejného ochránce práv.“ [34] Je volen po každých volbách do EP novým parlamentem na dobu volebního období, tzn. na pět let a může být zvolen opakovaně. První ombudsman byl tak zvolen v roce 1995.

Výkon funkce končí po uplynutí volebního období nebo odstoupením. Ombudsman může být v případě nesplnění podmínek stanovených pro výkon své funkce či závažných pochybení také odvolán, a to pouze Parlamentem⁴⁰. [19]

---

³⁹ Známý také pod názvem Evropský ombudsman.

⁴⁰ K jeho odvolání je třeba žádost jedné desetiny poslanců EP

4.2 Činnost Evropského ombudsmana – výkon funkce a pravomoci

Pravidla, kterými se řídí výkon této funkce, byla přijata Evropským parlamentem dne 9. března 1994 jako Rozhodnutí Evropského parlamentu o pravidlech a obecných podmínkách pro výkon funkce veřejného ochránce práv⁴¹. [34] Jelikož je tato funkce úzce spojena s činností EP, nalezneme další právní úpravu v Jednacím řádu EP (Hlava IX), která pojednává o jmenování, odvolání a činnosti ombudsmana. Dalším důkazem blízkých vztahů je fakt, že ombudsman sídlí v budově Evropského parlamentu. [19]

Hlavní podmínkou kladenou na ombudsmana je povinnost vykonávat tuto funkci zcela nezávisle, přičemž je zakázáno, aby byl ovlivňován jakoukoliv vládou nebo institucí. Dále nesmí vykonávat žádnou jinou politickou funkci či profesní činnost. Je mu nápomocen sekretariát, do jehož čela jmenuje ombudsman vedoucího. [35]

Kdo se může na ombudsmana vlastně obracet? Odpověď nalezneme v článku 138e Smlouvy o EU: Evropský ombudsman je „*oprávněn přijímat stížnosti od kteréhokoli občana Unie nebo od kterékoli fyzické osoby s bydlištěm nebo právnické osoby se statutárním sídlem v členském státě, které se týkají případů nesprávného úředního postupu orgánů a institucí Společenství, s výjimkou Soudního dvora a Soudu prvního stupně při výkonu jejich soudních pravomocí.*“ [11]. O tzv. nesprávný úřední postup se jedná v případě, kdy veřejný orgán nejedná v souladu s pravidlem nebo zásadou, které jsou pro ně závazné. [36]

Hlavní činnosti a pravomoci ombudsmana jsou následující: přijímání stížností a jejich šetření, šetření z vlastní iniciativy a vydávání výročních zpráv. Počet stížností neustále stoupá, od roku 1996 se téměř zčtyřnásobil.

4.2.1 Přijímání a šetření stížností

V každé stížnosti musí být jasná identifikace stěžovatele, instituce EU či orgánu, proti které je stížnost zamířena a především důvody stížnosti. Ombudsman poté určí, zda je pro řešení stížnosti kompetentní. Pokud ne, může stěžovateli poradit, na jaký orgán by se měl dotyčný obrátit.

---

⁴¹ Ve znění rozhodnutí ze dne 14. března 2002, kterým se zrušují články 12 a 16.

„Veřejný ochránce práv nemůže provádět šetření:

- *v souvislosti se stížnostmi na státní, regionální nebo místní orgány v členských státech, a to ani pokud se stížnosti týkají záležitostí EU. Příklady těchto orgánů jsou ministerstva, ostatní orgány státní správy a orgány územní samosprávy;*
- *činnosti národních soudů či veřejných ochránců práv. Evropský veřejný ochránce práv není odvolacím orgánem proti rozhodnutím těchto subjektů;*
- *stížností na podniky nebo soukromé osoby.“ [33]*

V případě, že je oprávněn šetření provést a samozřejmě pokud shledá dostatečné důvody k zahájení šetření, vyrozumí ombudsman jak stěžovatele, tak orgán, proti kterému bude šetření vedeno. Tato instituce nejen že musí do 3 měsíců na výzvu odpovědět, ale v případě ombudsmanova zájmu mu musí předložit veškeré potřebné dokumenty. Může nahlížet do spisů a provádět šetření na místě. Pokud je mu toto právo odepřeno, nebo pokud daná instituce nereaguje na jeho výzvu, obrací se ombudsman na Parlament, který podnikne náležité kroky.

V případě, že opravdu zjistí nesprávný úřední postup, mohou nastat následující situace:

- Dotyčný orgán svoji chybu napraví = dojde k tzv. Smírnému řešení => ombudsman vydá odůvodněné rozhodnutí a případ je uzavřen.
- Nepodaří se dojít ke smírnému řešení => vydá odůvodněné rozhodnutí obsahující kritickou připomínku nebo vydá zprávu s doporučením:
  - Pokud orgán nemůže chybu napravit nebo jeho chybný postup nemá obecné důsledky => případ je uzavřen s kritickou připomínkou a stěžovatel je o tomto vyrozuměn.
  - Pokud je náprava možná nebo má chybný postup obecné důsledky => ombudsman vydá zprávu s návrhem doporučení, kterou zašle danému orgánu. Ten je povinen do tří měsíců odpovědět podrobným stanoviskem, kterým rozhodnutí ombudsmana přijímá a ve kterém jsou popsána přijatá opatření k vykonání sjednaných doporučení. V případě, že ombudsman s navrhovaným stanoviskem nesouhlasí, obrátí se na Parlament, kterému zašle zvláštní zprávu o daném nesprávném úředním postupu. A to i v případě, že dotyčný orgán na zaslanoou zprávu nereaguje. [37]

4.2.2 Výroční zprávy

Každý rok podává ombudsman zprávu Evropskému parlamentu. Tato zpráva obsahuje přehled činností a výsledků svých šetření za uplynulý rok. Je zdrojem cenných informací, jelikož vyzdvihuje oblasti, ve kterých by mělo dojít v rámci „řádné správy“ ke zlepšení.

Jak vyplývá z poslední výroční zprávy, za rok 2007 obdržel ombudsman 3200 stížností, z nichž pouze 16% spadalo do jeho působnosti. V drtivé většině případů se jedná o stížnosti ze strany jednotlivců (95%). Ombudsman se samozřejmě musel mimo nové případy zabývat i šetřeními z předchozího roku.

Většina šetření se týkala tradičně Komise (64%), dále Evropského úřadu pro výběr personálu (14%) a na třetím místě se „umístil“ Evropský parlament (9%). Hlavní důvody stížností byly následující: nedostatek průhlednosti včetně odmítnutí poskytnout informace (28%), nespravedlnost nebo zneužití pravomoci (18%) neuspokojivý postup (13%), neodůvodněné průtahy (9%), diskriminace (8%), nedbalost (8%), právní pochybení (4%) a neschopnost zajistit plnění závazků Komisi (3%). Ve výsledku nebyl u 97 stížností zjištěn nesprávný úřední postup, 129 případů bylo vyřešeno samotným dotčeným orgánem a kritickou připomínkou bylo uzavřeno 55 případů. [38]

Při porovnání několika výročních zpráv z posledních let dojdeme k závěru, že se diverzifikace stížností, důvodů šetření a výsledku nijak markantně nemění.

5 EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

Evropská centrální banka (ECB) reprezentuje jeden z hlavních výsledků snah o evropskou měnovou integraci, která postupně přerostla ve snahu vybudovat hospodářskou a měnovou unii (HMU). Je to opět na politických intervencích i finančně zcela nezávislá instituce, jejímž hlavním cílem je zajištění cenové stability v zemích EU, které přijaly Euro⁴². Dne 25. května 1998 jmenovaly vlády jedenácti zúčastněných členských států prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy Výkonné rady ECB. Jejich jmenování nabylo účinnosti 1. června 1998 a znamenalo ustavení ECB⁴³ se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem.

5.1 Počátky měnové unie, předchůdci ECB

Na základě potvrzení záměru Evropské rady v červnu 1988 postupně zavést HMU byl pověřen tehdejší předseda Evropské komise Jacques Delors návrhem jednotlivých etap směřujících k této unii.

První etapa byla zahájena 1. července 1990. V jejím průběhu došlo mimo jiné k užší spolupráci mezi národními centrálními bankami, k úplné liberalizaci kapitálových obchodů a k volnému používání ECU⁴⁴. Tato etapa trvala až do konce roku 1993, kdy došlo k ukončení činnosti Evropského fondu měnové spolupráce, předchůdce ECB. Aby mohla být druhá a třetí etapa realizována, bylo nutné projednat změny v institucionální struktuře a blíže určit další postup. Výsledkem těchto jednání byla Maastrichtská smlouva, která dala HMU právní základ a pevně stanovila jednotlivé etapy.⁴⁵

Do druhé etapy vstoupily členské země k 1. ledna 1994. K tomuto datu také zahájil svou činnost Evropský měnový institut jako výsledek kompromisu, nutného pro založení Evropské centrální banky, která ho ve třetí etapě vytváření měnové unie nahradila – stalo se tak k 1.1.1999. Evropský měnový institut byl založen jako předchůdce Evropské centrální banky v tom smyslu, že se značná část jeho práce týkala příprav činnosti Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank (ESCB).

---

⁴² Tzv. země eurozóny – dnes má 15 členů: Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Lucembursko, Belgie, Španělsko, Portugalsko, Finsko, Irsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Kypr, Malta. Dánsko, Švédsko ani Velká Británie neměly od počátku zájem Euro přijmout.

⁴³ ECB má právní subjektivitu podle mezinárodního veřejného práva.

⁴⁴ Evropská měnová jednotka, platební a rezervní prostředek mezi centrálními bankami.

⁴⁵ Součástí Smlouvy je statut Evropského systému centrálních bank a ECB. [11]

Třetí etapa byla spuštěna 1. ledna 1999, kdy Evropský systém centrálních bank začal provádět jedenácti zemích eurozóny jednotnou měnovou politiku. Důležitým milníkem této etapy bylo od 1.1.2002 zavedení nové evropské měny euro. [Studijní materiály (poznámky) do předmětu *Hospodářská a měnová unie*. Fakulta sociálních studií MU. 2006]

5.1.1 Další vývoj

Smlouva z Nice přinesla „*možnost měnit pravidla rozhodování Řídící rady (rozhodnutí se všeobecně přijímají prostou většinou členů, přičemž každý z nich má jeden hlas)*.“ [21] O tom, kdo onu Řídící radu představuje, pojednává podkapitola 5.3.

Lisabonská smlouva poprvé zakotvuje ECB jako formální instituci EU, což vzhledem k nutnosti autonomie a absolutní nezávislosti ECS není až tak dobrý nápad. Ve smlouvě je dále totiž uvedeno, že všechny formální instituce budou muset mezi sebou spolupracovat. Problém je v tom, že mají odlišné cíle: ESB sleduje primární cíl stabilní cenové hladiny, ale členské státy se snaží skrze Komisi a Radu především o ekonomický růst. Z tohoto faktu plynou obavy, že by mohl být vyvíjen politický nátlak na rozhodování této instituce. Další změnou by v případě ratifikace této smlouvy byla volba Výkonné rady ECB (viz kapitola 5.3) kvalifikovanou většinou, kdy je dosud sázeno na dohodu nejvyšších představitelů členských států. [15]

5.2 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank byl založen na federativním principu. Jako celek nemá právní subjektivitu, pouze jeho jednotlivé články – Evropská centrální banka, jejíž rozhodovací orgány systém řídí, a národní centrální banky (CB) všech členských zemí EU. Každá centrální banka musí při vstupu do ESCB nejprve upravit vnitrostátní právní předpisy a svůj statut tak, aby byly slučitelné se statutem ESCB.⁴⁶ Jednotlivé CB mohou vykonávat i jiné funkce, než které jsou stanoveny pro tento systém, pak ale musí být schváleny Radou guvernérů ECB.

Hlavní úkoly a principy ESCB jsou následující:

- Udržovat cenovou stabilitu a podporovat hospodářskou politiku EU
- Vytvářet a realizovat jednotnou měnovou politiku
- Podporovat měnové kurzy, provádět devizové operace

---

⁴⁶ Např. funkční období guvernéra CB činí minimálně 5 let. [39]

- Spravovat devizové rezervy zemí v eurozóně
- Dohlížet na řádný chod systému centrálních bank.

O své činnosti vydává každé tři měsíce zprávu a každý rok předává nejvyšším institucím EU (EP, Komisi a Radě) zprávu souhrnnou.

5.2.1 Eurosystem

Jakousi podmnožinou ESCB je eurosystem. Skládá se z ECB a centrálních bank zemí eurozóny. System bude fungovat současně s ESCB až do momentu, kdy všechny země EU zavedou euro. Pro vstup do eurozóny musí země splnit tzv. konvergenční kritéria⁴⁷. Aby byly státy „donuceny“ dodržovat fiskální kritéria i po vstupu do eurozóny, byl v roce 1997 přijat Pakt stability a růstu. [40]

5.3 Struktura ECB

V čele banky stojí prezident, který zastupuje ECB navenek. V současnosti je prezidentem Jean-Claude Trichet (funkční období 2003-2011), který vystřídal Wima Duisenberga (první prezident, v úřadu byl od založení banky v roce 1998 až do roku 2003). Duisenberg byl do funkce dosazen i přes odpor Francie a po pěti letech odstoupil, aby své místo předal Trichetovi. Prezident předsedá každý měsíc tiskové konferenci, na které je prezentováno rozhodnutí o měnové politice.

Evropskou banku řídí v podstatě dva rozhodovací orgány: Řídící rada neboli Rada guvernérů a Výkonná rada.

Výkonná rada se skládá z prezidenta, viceprezidenta a dalších čtyřech členů. Všichni jsou jmenováni na základě společné dohody představitelů vlád a zemí eurozóny (po konzultaci s EP a Radou guvernérů) na 8 let, jmenování mohou být jen jednou. Pokud přestanou plnit podmínky nezbytné pro výkon své funkce či se dopustí závažného pochybení, mohou být

---

⁴⁷ neboli kritéria ekonomického sblížení (Maastrichtská kritéria), která požadují zajištění cenové, rozpočtové a kursové stability a také stability na finančních trzích:

- průměrná míra inflace nepřekročí 1,5% průměru tří zemí s nejnižší inflací
- prokázání stability měny v evropském směnném mechanismu po dobu dvou let před vstupem
- úroková míra monitorovaná rok před vstupem nesmí přesáhnout o více než 2% průměrnou úrokovou míru tří nejúspěšnějších členských států
- veřejný dluh by neměl překročit hranici 60% hrubého domácího produktu
- rozpočtový deficit by měl dosahovat maximálně 3% hrubého domácího produktu

odvolání Soudním dvorem EU. Jejich úkolem je odpovídat za běžné záležitosti ECB, připravovat zasedání Rady guvernérů a především provádět měnovou politiku na základě rozhodnutí a obecných zásad přijatých Radou guvernérů.

Nejdůležitějším rozhodovacím orgánem je Rada guvernérů, kterou tvoří šest členů Výkonné rady a guvernéri národních centrálních bank patnácti zemí eurozóny. Zasedá většinou dvakrát měsíčně v sídle ECB. Na jeho bedrech leží důležitý úkol – definovat měnovou politiku eurozóny. Rozhoduje také o klíčových úrokových sazbách a devizových rezervách centrálních bank eurozóny, přijímá obecné zásady a rozhodnutí nezbytné k plnění cílů eurosystému. Schvaluje se dvoutřetinovou většinou členů této Rady, při remíze rozhoduje hlas prezidenta.

Jakýmsi „doplňkovým“ orgánem je Generální rada, kde figurují centrální banky všech 27 zemí EU. V této Radě je zastupují jejich guvernéri a zasedají společně s prezidentem a viceprezidentem ECB. Je vytvořen pouze dočasně, jelikož jsou v EU státy, které ještě nepřijali euro. Má charakter konzultačního fóra, které podává informace a statistické zprávy o koordinaci hospodářských politik států i mimo eurozóně a tyto podklady konzultuje s Výkonnou radou. [41]

5.4 Úkoly a nástroje ECB

Úkoly ECB se částečně překrývají s úkoly ESCB jako celku a můžeme je shrnout do několika bodů:

- Odpovědnost za měnovou politiku a vymezení činností celého Eurosystém
- Definice, koordinace a sledování měnové politiky, kdy dává národním centrálním bankám pokyny s požadovanými operacemi
- Přijímání právních aktů: nařízení, rozhodnutí, doporučení a stanoviska
- Schvalování emise bankovek a mincí⁴⁸
- Intervence na devizových trzích ve prospěch zachování stability eura
- Spolupráce na evropské i mezinárodní úrovni: např. s Mezinárodním měnovým fondem či formou účasti na zasedáních Rady EU
- Sledování finančních rizik na trzích cenných papírů
- Řízení devizových rezerv ECB

---

⁴⁸Mince mohou po schválení ECB emitovat národní centrální banky.

- Vydávání statutárních zpráv (viz kapitola níže)

K dosažení svého hlavního cíle, tj. cenové stability, používá ECB několik nástrojů. Cílem této práce není popsat jednotlivé mechanismy působení těchto nástrojů, proto jen jejich stručný výčet: operace na volném trhu, disponibilní úvěrové zdroje a minimální povinné rezervy bank složené na účtech ESCB atd. [40]

5.5 Nezávislost a transparentnost ECB

ECB je zřejmě nejnezávislejší bankou na světě. Její politická nezávislost je ukotvena ve článku 7 Statutu ESCB a ECB následovně: „*ECB, národní centrální banka ani žádný člen jejich rozhodovacích orgánů nesmějí v souladu s článkem 108 této smlouvy při výkonu pravomocí a plnění úkolů a povinností svěřených jim touto smlouvou a tímto statutem vyžadovat ani přijímat pokyny od orgánů či institucí Společenství, od žádné vlády členského státu či od jakéhokoli jiného subjektu. Orgány a subjekty Společenství a vlády členských států se zavazují zachovávat tuto zásadu a nesnažit se ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů ECB ani národních centrálních bank při plnění jejich úkolů.*“ [39] Osobní nezávislost vychází z nastavení dostatečně dlouhého funkčního období členů ECB a také nemožnosti odvolání člena vládou. Banka je také nezávislá ve volbě svých cílů a nástrojů a dále ve smyslu finančního – má vlastní rozpočet. Otázkou však je, nakolik je taková neomezená nezávislost opravdu žádoucí, když není ECB nikomu odpovědná.

Významnou součástí činnosti ECB je transparentnost, protože veškeré výsledky svých jednání a rozhodnutí poskytuje široké veřejnosti. Svá rozhodnutí zdůvodňuje a prezentuje skrze tiskové konference konané každý měsíc a dále jsou Generální radou vypracovávány a zveřejňovány pravidelné čtvrtletní zprávy o činnosti, která je předkládána EP, Komisi a Radě. Také je povinna vydávat měsíční bulletin a konsolidovanou týdenní rozvahu. I přesto existují centrální banky, které jsou z tohoto hlediska průhlednější.

ZÁVĚR

Evropská institucionální struktura byla vytvořena k zabezpečování složitého vyjednávacího mechanismu mezi nadnárodní autoritou Společenství a jednotlivými členskými státy. Vyjednávání na úrovni Evropské unie je velmi složitým procesem, jelikož je přímo závislé na národních zájmech jednotlivých států a ty se od sebe samozřejmě liší nejen geografickou charakteristikou, ale hlavně ekonomickými a politickými podmínkami.

Pod „evropskou integrací“ si člověk představí stále složitější evropské instituce, stále méně průhledné a srozumitelné vývojové tendence, které pak ústí do nejasné představy o naší „evropské“ budoucnosti, které nás zbavují tolik potřebné jistoty. Ve své práci jsem se proto snažila alespoň částečně přiblížit vývoj, současnou podobu a vliv vybraných evropských institucí tak, aby si měl čtenář možnost utvořit alespoň rámcovou představu o tom, jak vlastně tyto instituce fungují a jak se formovaly v čase. V rámci Lisabonské smlouvy jsme se snažila nastínit také jejich perspektivu do budoucna.

Současná institucionální struktura Evropské unie je výsledkem vývoje počínajícího založením Evropského společenství uhlí a oceli v roce 1952. Tenkrát ji tvořilo Shromáždění (předchůdce EP), které kontrolovalo činnost výkonného orgánu, kterým byl Vysokého úřadu (předchůdce Komise). Tuto dvojici doplňovala Rada ministrů – legislativní orgán. Smlouva založila i Poradní výbor, předchůdce Hospodářského a sociálního výboru. V padesátých letech byly také podepsány Římské smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství a společenství EURATOM. Evropské parlamentní shromáždění se stalo společnou institucí ESUO, EHS i EURATOM. Smlouva o EHS dále ustanovila nový poradní orgán – vznikl Evropský hospodářský a sociální výbor s konzultativní funkcí.

V šedesátých letech se pro Shromáždění začal používat název Evropský parlament. V roce 1967 došlo ke sloučení i ostatních nejvyšších institucí – Evropské komise a Rady ministrů. Osm let poté byl na základě Bruselské smlouvy ustanoven Evropský účetní dvůr a ES tak získalo nezávislou kontrolu svého hospodaření. V roce 1979 došlo k zesílení nepřímého vlivu EP na legislativní proces. Nejvýznamnějším momentem této dekády však byly první přímé volby do EP. Tato instituce zastupuje zájmy občanů a proto je správné, že si své zástupce mohou volit přímo občané. Na druhou stranu je třeba zmínit trend klesající volební účasti právě ve volbách do EP. V roce 1986 došlo k velkému zásahu do Římských smluv. Za

zmínku stojí například přímé zapojení EP do procesu přijímání legislativy formou procedury spolupráce.

Na počátku devadesátých let byla přijata jedna z nejvýznamnějších smluv vůbec – Maastrichtská. Změnila název společenství na Evropskou unii a vytyčila novou strukturu unie, založenou na třech pilířích - Evropská společenství, Společná zahraniční a bezpečnostní politika a Policejní a justiční spolupráce. Poprvé se v ní také hovoří o občanství EU. Parlament opět posílil ve svých pravomocích, hlavně tedy zavedením procedury spolurozhodování. V rovině měnové politiky byla tato smlouva zcela zásadní. Formálně určila tři etapy budování Hospodářské a měnové unie a pověřila jí Evropský měnový institut. Především však určila nástupce EMI - společnou měnovou politiku svěřila do rukou Evropské centrální banky a celého ESCB. Jelikož začínají být evropské struktury tak obsáhlé a složité, občas dochází k pochybení jednotlivých institucí či orgánů EU ve výkonu své funkce. Aby bylo zabezpečeno, že každý občan EU má právo dovolat se nápravy těchto chyb, byla vytvořena zcela nová instituce Evropského ombudsmana. Na konci této dekády byla přijata ještě Amsterodamská smlouva. Ta významně zjednodušila a zrychlila proces přijímání legislativy, na druhé straně rozšířila počet oblastí, kdy musel být Hospodářský a sociální výbor konzultován.

Hned v druhém roce tohoto století přišla nejvýznamnější událost novodobé historie evropské integrace. Jedenáct zemí EU začalo používat společnou měnu. V čem je událost tak významná? Evropa představuje první případ, kdy politicky nezávislé země sloučily své existující měny, a tím tak mezi sebou obnovily cenově vyrovnávací mechanismus zlatého standartu. Na jeho hladké fungování kdysi dohlížela Velká Británie. Evropská měnová unie však spoléhá na své vlastní instituce – na Evropskou centrální banku a celý Evropský systém centrálních bank. V této dekádě došlo i k dosud největšímu rozšíření unie na dnešních 27 členů. Na toto rozšíření měla instituce EU připravit zejména Smlouva z Nice. Objevila se také snaha o vytvoření jakési Ústavy na úrovni EU. Ta však byla díky mnoha důvodům „smetena ze stolu“. Její nástupkyně Lisabonská smlouva má ke schválení přece jenom více nakročeno i přes neúspěšné referendum v Irsku.

Sjednávání Evropy je jakýmsi příběhem s otevřeným koncem. Víme, jak to všechno začalo, ovšem není a vlastně ani nemůže být jasný plán, podle kterého se bude při hledání společné Evropy postupovat ve vzdálenější budoucnosti. Dnešní Evropská unie však již dosáhla

takového rozměru, že zjednodušit a zprůhlednit EU by mělo být zájmem všech členských zemí v co nejkratší době.

POUŽITÁ LITERATURA

1. FIALA, P. a PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.
2. *Portál Evropské Unie – Evropský parlament*. URL:
<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public.do?language=cs>
3. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Smlouva o EHS, Smlouva o EURATOM. URL:
<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>
4. PLECHANOVÁ, B. *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření*. 1. vyd. Praha: Universita Karlova v Praze - Karolinum, 2004. 355 s. ISBN 80-246-0800-0.
5. PITROVÁ, M. *Institucionální struktura Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 1999. 109 s. ISBN 80-210-2237-X.
6. *Jak funguje Evropská unie*. Publications Office, Brusel, 2006. URL:
http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/NA6705670CSC/NA6705670CSC_002.pdf
7. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Smlouva pozměňující některá finanční ustanovení Smluv o založení Evropských společenství a Smlouvy o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství. URL:
<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11975R/word/11975R.doc>
8. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Dokumenty o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k Evropským Společenstvím. URL: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11972B/word/11972B.doc>
9. VEBER, V. Utváření nové Evropy. *Dějiny a současnost - kulturně historická revue*. 1/2003. Dostupný na URL: <http://dejiny.nln.cz/archiv/01-2003/02-12003.html>
10. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Jednotný evropský akt. URL:
<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11986U/word/11986U.doc>
11. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Smlouva o Evropské unii. URL:
<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>
12. SCHRÖTTER, H. J. *Aktuální slovník Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Brána, 2003. 224 s. ISBN 80-7243-167-6.
13. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Akt o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky,

- Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie. URL:
http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/12003T/pdf/cs015_1236.pdf
14. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Akt o přistoupení Bulharské republiky a Rumunska a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie. URL:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:157:0203:0220:CS:PDF>
15. *Úřední věstník Evropské unie*. Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o EHS a Smlouvu o EU. 2007. URL:
http://bookshop.europa.eu/eubookshop/FileCache/PUBPDF/FXAC07306CSC/FXAC07306CSC_002.pdf
16. *Portál Evropské Unie*. Lisabonská smlouva. 20.06.2008. URL:
http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm
17. *Portál Evropské Unie*. Konsolidované znění Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU. Brusel, 15. dubna 2008. URL:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf>
18. DOČKAL, V., KANIOK, P. a ZÁVĚŠTICKÝ, J. *Rendez-vous s Evropským parlamentem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 56 s. ISBN 978-80-210-4284-1.
19. *Portál Evropské Unie – Evropský parlament*. Jednací řád Evropského parlamentu. 16. vyd., 02/2008. URL:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20080218+TOC+DOC+XML+V0//CS&language=CS>
20. CIHELKOVÁ, E. a JAKŠ, J. *Evropská integrace – Evropská unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2004. 396 s. ISBN 80-245-0854-0.
21. EVROPSKÁ KOMISE. *Glosář*. 1. vyd. Praha: Informační centrum Evropské unie, 2004. 175 s. ISBN 80-239-2451-6
22. *EUR-Lex – přístup k právu EU*. Amsterodamská smlouva. URL:
<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>
23. ODDĚLENÍ VNĚJŠÍCH VZTAHŮ EÚD. *Evropský účetní dvůr – zkvalitňování finančního řízení EU*. Belgie: Evropská společenství, 2004. 40 s. ISBN 92-95009-12-6
24. *Portál Evropské unie*. Evropský účetní dvůr. URL:
http://eca.europa.eu/portal/page/portal/eca_main_pages/home

25. *Bussinesinfo -Portál pro podnikání a export*. Evropský účetní dvůr. 2006. URL:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/institute-eu/evropsky-ucetni-dvur/1000723/5580/?fornewsid=5580>
26. *Úřední věstník Evropské unie*. Zpráva nezávislého auditora o ověření účetní závěrky Účetního dvora za rok 2006. 2007. URL:
<http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/631541.PDF>
27. EVROPSKÁ KOMISE. *Obecná zpráva o činnosti Evropské unie za rok 2007*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky ES, 2008. 257 s. ISBN 978-92-79-07098-3.
28. *Portál Evropské unie*. Evropský hospodářský a sociální výbor. URL:
http://eesc.europa.eu/organisation/organigram/index_en.asp
29. *European Economic and Social Committee*. Political bodies of the European Economic and Social Committee 2006 – 2008. URL:
http://eesc.europa.eu/organisation/organigram/organigramme-politique_en.asp
30. EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. *Prezentace*. URL:
http://eesc.europa.eu/index_cs.asp
31. EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. *The EESC: a bridge between Europe and organized civil society*. Brusel, 2007. 29 s. ISBN 92-830-0741-8.
32. ROMANCOV, M. a ROMANCOVOVÁ, E. *Evropské politické a ekonomické instituce*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 150 s. ISBN 80-86432-27-0.
33. *Portál Evropské unie*. Evropský ombudsman. URL:
<http://ombudsman.europa.eu/home/cs/default.htm>
34. *Úřední věstník Evropské unie*. Rozhodnutí Evropského parlamentu o pravidlech a obecných podmínkách pro výkon funkce veřejného ochránce práv. URL:
<http://ombudsman.europa.eu/lbasis/cs/statute.htm>
35. THE EUROPEAN OMBUDSMAN AND AUTHORS. *The European Ombudsman – Origins, Establishment, Evolution*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky ES, 2005. 278 s. ISBN 92-95022-85-8.
36. *Úřední věstník Evropské unie*. Výroční zpráva Evropského veřejného ochránce práv za rok 2005. URL:
http://ombudsman.europa.eu/report05/pdf/cs/rap05_cs.pdf
37. *Úřední věstník Evropské unie*. Rozhodnutí evropského veřejného ochránce práv, kterým se přijímají prováděcí předpisy. URL:
<http://ombudsman.europa.eu/lbasis/cs/provis.htm>

38. *Úřední věstník Evropské unie*. Výroční zpráva Evropského veřejného ochránce práv za rok 2007. URL:
http://ombudsman.europa.eu/report07/pdf/cs/short07_cs.pdf
39. *Úřední věstník Evropské unie*. Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. URL:
http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/cs_statute_2.pdf
40. *Portál Evropské unie*. Evropská centrální banka. URL:
<http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.cs.html>
41. BALDWIN, R. a WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

OSTATNÍ ZDROJE

1. Studijní materiály (poznámky) do předmětu *Evropská unie – Fakta a milníky*. Fakulta sociálních studií MU. 2006
2. Studijní materiály (poznámky) do předmětu *Hospodářská a měnová unie*. Fakulta sociálních studií MU. 2006

POUŽITÉ ZKRATKY

EU	Evropská Unie
ESUO	Evropské sdružení uhlí a oceli
EHS	Evropské hospodářské společenství
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
ES	Evropská společenství
JEA	Jednotný evropský akt
EP	Evropský parlament
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
EÚD	Evropský účetní dvůr
HSV	Hospodářský a sociální výbor
EESC	The European Economic and Social Committee
ECB	Evropská centrální banka
ESCB	Evropský systém centrálních bank
HMU	Hospodářská a měnová unie

PŘÍLOHY

Příloha 1: Politické frakce v Evropském parlamentu (2008)

Název v češtině	ELS-ED = Evropské lidové strany a Evropští demokraté
Název v angličtině	EPP-ED = European People's Party and European Democrats
Počet poslanců (v %)	288 poslanců (37%) ze všech členských zemí
Politické strany v ČR	ODS (9), KDU-ČSL (2), SNK-Evropští demokraté (3)
Název v češtině	Skupina sociálních demokratů
Název v angličtině	PSE = The Socialist Party
Počet poslanců (v %)	216 poslanců (27,5%) z 25 zemí
Politické strany v ČR	ČSSD (2 poslanci)
Název v češtině	Aliance liberálů a demokratů pro Evropu
Název v angličtině	ALDE = Alliance of Liberals and Democrats for Europe
Počet poslanců (v %)	98 poslanců (12,5%) z 22 zemí
Politické strany v ČR	žádná
Název v češtině	Unie pro Evropu národů
Název v angličtině	UEN = Union for Europe of the Nations
Počet poslanců (v %)	44 poslanců (5,5%) ze 6 zemí
Politické strany v ČR	žádná
Název v češtině	Zelení / Evropská svobodná aliance
Název v angličtině	GREENS/EFA = The Greens/European Free Alliance
Počet poslanců (v %)	42 poslanců (5%) z 13 zemí
Politické strany v ČR	žádná
Název v češtině	Evropská sjednocená levice a Severská zelená levice
Název v angličtině	GUE/NGL = European United Left/Nordic Green Left
Počet poslanců (v %)	41 poslanců (5%) z 13 zemí
Politické strany v ČR	KSČM (6 poslanců)
Název v češtině	Skupina nezávislých/demokracie
Název v angličtině	ID = Independence/Democracy Group
Počet poslanců (v %)	24 poslanců (3%) z 9 zemí, z toho 2 z ČR

Zdroj: vypracováno dle informací nalezených na URL:

http://www.europarl.europa.eu/groups/default_cs.ht

Příloha 2: Výbory v Evropském parlamentu (2008)

I.	Výbor pro zahraniční věci
II.	Výbor pro rozvoj
III.	Výbor pro mezinárodní obchod
IV.	Rozpočtový výbor
V.	Výbor pro rozpočtovou kontrolu
VI.	Hospodářský a měnový výbor
VII.	Výbor pro zaměstnanost a sociální věci
VIII.	Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin
IX.	Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku
X.	Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů
XI.	Výbor pro dopravu a cestovní ruch
XII.	Výbor pro regionální rozvoj
XIII.	Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova
XIV.	Výbor pro rybolov
XV.	Výbor pro kulturu a vzdělávání
XVI.	Výbor pro právní záležitosti
XVII.	Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci
XVIII.	Výbor pro ústavní záležitosti
XIX.	Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví
XX.	Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví

Zdroj: : Jednací řád Evropského parlamentu, Příloha VI.

Příloha 3: Skupiny Evropského účetního dvora a jejich věcná působnost

Auditní skupina I. OCHRANA PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ A HOSPODAŘENÍ S NIMI
Evropský zemědělský a záruční fond – finanční audit, trhy Společná zemědělská politika – centrální systémy IACS Evropský rybářský fond, životní prostředí a zdraví
Auditní skupina II. STRUKTURÁLNÍ POLITIKY, DOPRAVA, VÝZKUM A ENERGIE
Vnitřní politiky včetně výzkumu Strukturální politiky – audit výkonnosti, finanční audit
Auditní skupina III. VNĚJŠÍ AKCE
Rozvojová spolupráce (souhrnný rozpočet EU) Předvstupní politika a politika sousedství Evropské rozvojové fondy
Auditní skupina IV. VLASTNÍ ZDROJE, BANKOVNÍ AKTIVITY, PROVOZNÍ VÝDAJE, ORGÁNY A INSTITUCE SPOLEČENSTVÍ, VNITŘNÍ POLITIKY
Vlastní zdroje Evropské unie Administrativní výdaje orgánů a institucí EU Vnitřní politiky EU Výpůjční a úvěrové operace, bankovní aktivity Agentury Společenství a jiné decentralizované subjekty
Skupina CEAD KOORDINACE, HODNOCENÍ, PROHLÁŠENÍ O VĚROHODNOSTI, ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY, VÝVOJ KOMUNIKACE
Metodika auditu a podpora Kontrola kvality Komunikace a zprávy Dohled nad auditem a podpora finančního auditu a auditu shody Spolehlivost účtů a prohlášení vedení k auditu

Zdroj: vypracováno dle informací nalezených na URL:

http://eca.europa.eu/portal/page/portal/eca_main_pages/home :

Příloha 4: Příklady výsledků šetření Evropského ombudsmana

Případ, u kterého nebyl zjištěn nesprávný postup:

Stěžovatelka si veřejnému ochránci práv stěžovala mimo jiné na nedostatek transparentnosti a neodůvodněné průtahy, kterých se měla dopustit Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA) v reakci na obavy stěžovatelky ohledně bezpečnosti jistého antidepresiva a rizika sebevraždy, s nimiž se na agenturu obrátila. Manžel stěžovatelky spáchal sebevraždu, když tento lék užíval, a stěžovatelka agentuře zaslala několik otázek a žádostí o informace. V průběhu šetření se agentura stěžovatelce omluvila za to, že neodpověděla na některé z jejích otázek, a poskytla příslušné odpovědi. Stěžovatelka sice zůstala nespokojená, ale veřejný ochránce práv dospěl k názoru, že agentura svým jednáním odstranila problémy, na které poukázal, a že již neexistuje žádný nesprávný úřední postup.

Případ vyřešený příslušným orgánem:

Poté, co si německá univerzita stěžovala na spor o platbu s Komisí, který se týkal projektu v rámci programu Erasmus, veřejný ochránce práv se na Komisi obrátil a ta případ vyřešila do dvou týdnů. Předchozí snahy univerzity přesvědčit Komisi, že došlo k chybě ve výpočtu, byly neúspěšné. Komise chybu uznala a vyplatila požadovanou částku 5 400 EUR a úroky. Veřejný ochránce práv pochválil generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu za příkladný způsob, jakým tuto stížnost vyřešilo poté, co jej na ni upozornil.

Případ uzavřený s kritickou poznámkou:

Veřejný ochránce práv kritizoval Komisi za to, že nezveřejnila svou výroční zprávu o přístupu k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise za rok 2005 v zákonném termínu, tedy v roce 2006. Kritika následovala po podání stížnosti nevládní organizací Statewatch. Veřejný ochránce práv sice vzal na vědomí, že Komise dotyčnou zprávu nakonec zveřejnila – v září 2007 – ale upozornil, že včasné zveřejňování zpráv je klíčovým mechanismem odpovědnosti vůči evropským občanům.